

SIA “Enviroprojekts”
Mazā Nometņu iela 31, Zemgales priekšpilsēta,
Rīga, LV-1002

Sugu un biotopu ekspertes
Evitas Oļehnovičas
Eksperta sertifikāta Nr. 128
e-pasts: evita.olehnovica@gmail.com
tālrunis: +371 26590488

2023.gada 17. jūnijā

Eksperta atzinums Nr. 2023/02

par sūnām dabas liegumā “Lubāna mitrājs”

1. Biotopu grupa, suga vai sugu grupa, par kuru sniedz atzinumu

Sugu grupa: sūnas

2. Dati par pētāmās teritorijas apsekošanu

Atzinums sniegts par sūnām visā dabas lieguma “Lubāna mitrājs” teritorijā

Pētāmā teritorija dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros apsekota 2021-2023. gada veģetācijas sezonā.

2021. gadā teritorija dabā apsekota:

1) 11. jūlijā laikā no 15:00 – 18:30, apsekojuma ilgums 3,5 h. Laika apstākļi piemēroti apsekojuma veikšanai: saulains laiks, vidējā gaisa temperatūra +29 °C. Apsekoti plantāciju meži īpašumos ar kadastra apzīmējumiem: 78540030048, 78540030054, 78540020001, 38500060214. Apsekojuma laikā plantāciju meži novērtēti no dabas vērtību aizsardzības viedokļa.

2) 17 jūlijā laikā no 4:00 – 10:10 apsekots Salas purvs, apsekojuma ilgums ~6 h. Laika apstākļi piemēroti apsekojuma veikšanai: saulains laiks, vidējā gaisa temperatūra +19°C. Apsekojuma laikā novērtēta purva biotopa kvalitāte, meklētas retās un aizsargājamās sūnu sugas.

3) 16. augustā laikā no 12:00 - 16:50, apsekojuma ilgums ~ 5 h. Laika apstākļi piemēroti apsekojuma veikšanai: saulains laiks, vidējā gaisa temperatūra + 22°C. Novērtēta potenciālas saimnieciskās darbības ietekme uz mežaudzēm zemes vienībās ar kadastra apzīmējumiem 70580020010, 70580020013, konstatēti ES nozīmes aizsargājamie meža biotopi.

4) 26. augustā laikā no 10:00 – 12:20, apsekojuma ilgums 2,2 h, laika apstākļi piemēroti apsekojuma veikšanai: saulains laiks, vidējā gaisa temperatūra + 21°. Apsekota Mazā Kiuriņa ezera apkārtnē, novērtēta teritorijas piemērotība atpūtnieku laipas izbūvei, balstoties uz dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā izteiktu priekšlikumu teritorijas attīstībai, meklētas retās un aizsargājamās sūnu sugas.

2022. gadā teritorija apsekota:

1) 21. maijā laikā no 12:40 – 17:50, apsekojuma ilgums ~ 5 h, laika apstākļi piemēroti apsekojuma veikšanai: apmācies laiks, pēcpusdienā neliels lietus, vidējā gaisa temperatūra + 9 °C. Apsekotas mežaudzes Pededzes salā, novērtēts mežaudžu stāvoklis un nepieciešamie apsaimniekošanas pasākumi.

2) 8. jūlijā laikā no 18:10 – 20:00, apsekojuma ilgums ~ 2h, laika apstākļi piemēroti apsekojuma veikšanai: saulains laiks bez nokrišņiem, vidējā gaisa temperatūra + 19 °C, apsekoti bioloģiski veci, applūstoši ozolu meži Pededzes krastos, atzīmētas sūnu sugas, meklētas retās un aizsargājamās sugas.

3) 17. jūlijā laikā no 10:20 - 17:30, apsekojuma ilgums ~ 7 h, laika apstākļi piemēroti apsekojuma veikšanai: saulains laiks bez nokrišņiem, vidējā gaisa temperatūra + 18 °C, apsekotas vēsturiskās reto sūnu sugu atradnes, atkārtoti apsekoti meži Pededzes salā, plānoti apsaimniekošanas pasākumi.

4) 5. augustā laikā no 12:00 – 17:00, apsekojuma ilgums ~5 h, laika apstākļi piemēroti apsekojuma veikšanai: saulains laiks bez nokrišņiem, vidējā gaisa temperatūra + 27 °C, starptautiska brioloģijas semināra ietvaros apsekoti bioloģiski vērtīgi ozolu meži gar Pededzi, kā arī aluviāli meži dabas lieguma Z daļā, atzīmētas sūnu sugas.

5) 11. augustā laikā no 13:00 – 19:00, apsekojuma ilgums ~6 h, laika apstākļi piemēroti apsekojuma veikšanai: saulains laiks bez nokrišņiem, vidējā gaisa temperatūra + 23 °C. Apsekoti bioloģiski vērtīgie aluviālie meži dabas lieguma Z daļā, atzīmētas sūnu sugas.

6) 20. augustā no 9:20 – 19:30, apsekojuma ilgums ~ 10 h, laika apstākļi piemēroti apsekojuma veikšanai: saulains laiks bez nokrišņiem, vidējā gaisa temperatūra + 20°C. Apsekotas mežaudzes zemes vienībās ar kadastra apzīmējumiem: 70580020028, 70580020013, kartēti ES nozīmes aizsargājamie meža biotopi, atzīmētas sūnu sugas.

7) 6. septembrī laikā no 11:30 – 18:35, apsekojuma ilgums ~ 7 h, laika apstākļi piemēroti apsekojuma veikšanai: saulains laiks bez nokrišņiem, vidējā gaisa temperatūra + 12°C. Apsekotas mežaudzes zemes vienībās ar kadastra apzīmējumiem: 70580020028, 70580020014, kartēti ES nozīmes aizsargājamie meža biotopi, atzīmētas sūnu sugas.

2023. gadā teritorija apsekota:

1) 2. maijā laikā no 12:00 – 16:00, apsekojuma ilgums ~ 4 h, laika apstākļi piemēroti apsekojuma veikšanai, daļēji mākoņains laiks bez nokrišņiem. Apsekotas melnalkšņu mežaudzes Pededzes salas D daļā.

2) 2. jūnijā laikā no 10:00 – 20:00, apsekojuma ilgums ~ 10 h, laika apstākļi piemēroti apsekojuma veikšanai – saulains līdz daļēji mākoņains laiks. Apsekota Šņitkas purva Z daļa, mežaudzes Pededzes salas D daļā, kā arī meža masīvos starp Vecpededzi un Bolupī, Pededzi un Vecpededzi.

Sūnu izpēte dabā veikta: 1) dodoties uz retajām un aizsargājamām sūnu sugām potenciāli piemērotākajām vietām un brīvi izvēlētā maršrutā apsekojot teritoriju 2) apsekojot vēsturiskās sūnu sugu atradnes 3) piefiksējot retās un aizsargājamās sūnu sugas, veicot dabas lieguma teritorijas apsekojumus biotopu kartēšanas, apsaimniekošanas plānošanas un ietekmju izvērtējuma nolūkos 4) kopā ar ārvalstu sūnu pētniekiem un studentiem apmeklējot dabas lieguma Z daļas

applūstošos mežus Daugavpils Universitātes rīkotā starptautiska brioloģijas semināra ietvaros. Apsekojumu laikā atzīmētas reto un aizsargājamo sugu atradnes, veikta teritorijas un sugu fotofiksācija.

Dati par pētāmo teritoriju ārpus minētajiem apsekojumiem iegūti: 1) apsekojot teritoriju dabā un inventarizējot mežu un virsāju, purvu un zālāju biotopus 2020 gada vasaras sezonā biotopu inventarizācijas projekta „Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā” jeb “Dabas skaitīšana” ietvaros 2) apkopojot projekta “Dabas skaitīšana” ietvaros aizpildīto biotopu inventarizācijas anketu datus 3) apkopojot DDS “Ozols” pieejamo informāciju par sūnu sugu atradnēm 4) izmantojot Dabas retumu krātuves datubāzē pieejamos sūnu pētnieka Anša Opmaņa apkopotos datus par sūnu sugu atradnēm 5) apkopojot citos informācijas avotos pieejamo informāciju par pētāmo teritoriju.

3. Teritorijas statuss atbilstoši aizsargājamām dabas teritorijām noteiktajam statusam

Atzinums sniegts par sūnām visā dabas lieguma “Lubāna mitrājs” teritorijā, dabas liegums ir daļa no NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīkla, lieguma teritorija ir atzīta par starptautiskas nozīmes mitrāju saskaņā ar Ramsāres konvenciju. Dabas liegums izveidots 2009. gadā, apvienojot 12 jau esošus dabas liegumus (Bērzpils purvs, Īdiņu purvs, Īdeņas un Kvapānu dīķi, Lagažas-Šnitku purvs, Lubānas ieplakas, Lubānas un Sūlagala purvs, Pārabaine, Pededzes lejtece, Salas purvs, Tīrumnieku purvs, Seldžu ozolu audze un Audīles mežs) un papildus pievienojot Lubāna ezeru un bioloģiski vērtīgas ezeram pieguļošas teritorijas. Dabas liegums ir izveidots ar mērķi nodrošināt Latvijā lielākā iekšzemes mitrāju kompleksa aizsardzību un tā kopējā platība ir 51 344 ha.

Dabas lieguma teritorijas izmantošanas un aizsardzības nosacījumus pašlaik nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr. 135 “Dabas lieguma “Lubāna mitrājs” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, minētais regulējums paredz teritorijas iedalījumu četrās funkcionālajās zonās: regulējamā režīma, dabas lieguma, dabas parka un neitrālā režīma zonā. Dabas lieguma teritorijā ietilpst arī vairāki mikroliegumi, kas izveidoti platlapju mežu biotopa, biokoku, vidējā dzeņa *Dendrocoptes medius*, baltmuguras dzeņa *Dendrocopus leocotus*, trīspirkstu dzeņa *Picoides tridactylus*, melnā stārķa *Ciconia nigra*, medņa *Tetrao urogallus*, mazā ērgļa *Clanga pomarina*, jūras ērgļa *Haliaeetus albicilla*, meža silpures *Pulsatilla patens* un lakša *Allium ursinum* aizsardzībai.

4. Atzinuma sniegšanas mērķis

Atzinuma sniegšanas mērķis ir sūnu izpēte dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros dabas liegumam “Lubāna mitrājs”.

5. Vispārīgs pētāmās teritorijas apraksts

Atzinums sniegts par purvu un mežu biotopiem visā dabas lieguma “Lubāna mitrājs” teritorijā. Lubāna mitrājs ir lielākais iekšzemes mitrāju komplekss Latvijā. Dabas liegums atrodas Madonas novada Barkavas, Ošupes, Indrānu pagastu, Rēzeknes novada Gaigalavas, Nagļu, Dekšāres pagastu, Balvu novada Bērzpils, Lazdukalna, Rugāju pagastu, Gulbenes novada Daukstu un Stradu pagastu, Varakļānu novada Varakļānu pagasta teritorijā.

6. Piegulošās teritorijas raksturojums

Dabas lieguma teritorija tās Z daļā pamatā robežojas ar mežu teritorijām. Lielākie mežu masīvi ieskauj teritorijas rietumu robežu līdz Lubāna ezeram. Dabas lieguma dienvidu daļa, kā arī Šņitkas un Bērzpils purvi ar tiem piegulošajiem mežiem to austrumu daļā pamatā robežojas ar lauksaimniecības zemēm.

7. Konstatētās īpaši aizsargājamās un retās sugas

Dabas lieguma teritorijā kopumā konstatētas 18 īpaši aizsargājamās sūnu sugas – gludā nekera *Alleniella complanata* (syn. *Neckera complanata*), zaļā divzobe *Dicranum viride*, ieliektā rikardija *Riccardia incurvata* (1.attēls), pirkstainā rikardija *Riccardia palmata*, tīklotā ričija *Riccia cavernosa*, spurainā pūšļcepurene *Physcomitrium patens* (syn. *Aphanorhegma patens* (2.attēls), sfagnu somenīte *Calypogeia sphagnicola*, Lindberga sfagns *Sphagnum lindbergii*, šķeltā trejsmailīte *Tritomaria exsecta*, 9 no dabas liegumā sastopamajām aizsargājamajām sūnu sugām ietilpst to sūnu sugu sarakstā, kurām veidojami mikroliegumi – trejdaivu bacānija *Bazzania trilobata*, tūbainā bārkstlape *Trichocolea tomentella*, Hellera ķīļlape *Crossocalyx hellerianus* (syn. *Anastrophyllum hellerianum*), smaržīgā zemessomenīte *Geocalyx graveolans*, gludkausiņu jungermannija *Liochlaena lanceolata* (syn. *Jungermannia leiantha*), doblapu leženeja *Lejeunea cavifolia*, kailā apaļlape *Odontoschisma denudatum*, nemanāmā šķībvācelīte *Plagiothecium latebricola*, peldošā ričijvācelīte *Ricciacarpos natans*. Papildus konstatētas 11 dabisku meža biotopu (DMB) indikatorsugas un specifiskās sugas kas nav iekļautas aizsargājamo sugu sarakstā – garlapu kažocene *Anomodon longifolius*, pinuma kažocene *Anomodon viticulosus*, sašaurinātā kažocene *Pseudanomodon attenuatus* (syn. *Anomodon attenuatus*), zilganā baltsamtīte *Leucobryum glaucum*, dakšveida metzgērija *Metzgeria furcata*, rudens džeimsonīte *Syzygiella autumnalis* (syn. *Jamesoniella autumnalis*), līklapus novellija *Nowellia curvifolia*, viļņainā nekera *Neckera pennata*, tievā gludlape *Homalia*

1. attēls. Ieliektā rikardija *Riccardia incurvata*
Foto: Evita Oļehnoviča (26.08.2021.)

2. attēls. Spurainā pūšļcepurene *Physcomitrium patens* Foto: Evita Oļehnoviča 06.09.2022.)

trichomanoides, lapsastes vienādvācelīte *Isothecium alopecuroides*, Vulfa sfagns *Sphagnum wulfianum*. Tāpat dabas liegumā teritorijā ir atrastas 9 Latvijā reti un samērā reti sastopamas sugas – smalkā pumpurzarīte *Cephaloziella elachista*, retzobu pumpurzarīte *Cephaloziella spinigera*,

parastā cepurene *Encalypta vulgaris*, Blandova purvspalve *Helodium blandowii*, pļavas breidlērīja *Stereodon pratensis*, Reinas ričija *Riccia rhenana*, smaillapu lāpstīte *Scapania apiculata*, palienes lāpstīte *Scapania irrigua*, mazā sekstīte *Lophocolea minor*. Informācija par dabas liegumā sastopamajām īpaši aizsargājamām un retām sūnu sugām, tai skaitā dabisko mežu biotopu indikatorsugām, apkopota 1. pielikumā.

Divas sugas (zaļā divzobe *Dicranum viride* un zilganā baltsamtīte *Leucobryum glaucum*) un sfagnu ģints *Sphagnum* sp. ietilpst Biotopu direktīvas aizsargājamo sugu sarakstā (1. tabula).

1. tabula Biotopu direktīvas pielikumos iekļauto sugu populāciju lielums un sugu dzīvotņu platība

Nr.p.k.	Sugas nosaukums (latviski un latīniski)	Sugas populācijas lielums teritorijā		Teritorijā esošās populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju <i>Natura 2000</i> teritorijās Latvijā kopumā	Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju valstī	Sugas dzīvotnes platība (ha)	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas dzīvotnes platību <i>Natura 2000</i> teritorijās Latvijā kopumā
		Min.	Max.				
1.	Zaļā divzobe <i>Dicranum viride</i>	0,057 m ²	6 m ²	Trūkst informācijas	Trūkst informācijas	38,5	Trūkst informācijas
2.	Zilganā baltsamtīte <i>Leucobryum glaucum</i>	1 m ²	20 m ²	Trūkst informācijas	Trūkst informācijas	13,8	Trūkst informācijas
3.	Sfagni <i>Sphagnum</i> sp.	9000 ha	9300 ha	Trūkst informācijas	16	9000	Trūkst informācijas

Zaļā divzobe *Dicranum viride*

Zaļā divzobe *Dicranum viride* ir Biotopu direktīvas II pielikuma suga, iekļauta Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstā, Bernes konvencijas suga. Suga ir epifīts, aug uz lapu kokiem – Latvijā visbiežāk konstatēta uz ozoliem, liepām, melnalkšņiem, retāk uz apsēm, gobām, ošiem, bērziem. Dabas lieguma teritorijā sugai zināmas vismaz piecas atradnes dabas lieguma ziemeļu daļā. Bagātākās atradnes ir konstatētas applūstošajos mežos pie Pededzes Silenieku apkārtnē un netālu no Dziesnieku mājām, kur tiek veikts arī sugas monitorings. Kopumā *Dicranum viride* 2021. gada monitoringa laikā ir atrasta uz 35 kokiem 0,0544 m² lielā platībā, tomēr suga dabas liegumā ir sastopama lielākā platībā, jo trīs no zināmajām sugas atradnēm ir ārpus monitoringa poligoniem.

Suga 2001. gadā konstatēta arī Seldžu ozolu audzē uz viena ozola stumbra, tomēr turpmākajos sugas monitoringa ietvaros veiktajos apsekojumos 2011. un 2021. gadā šajā atradnē atkārtoti nav atrasta. Iespējams, ka atradnes koks ir gājis bojā, jo nogabalā ir daudz ozolu atmirušās koksnes. Mežaudzē dominē ozoli, kas ir sugai piemērots substrāts, līdz ar to biotops joprojām ir sugai piemērots.

3.attēls. Zaļā divzobe *Dicranum viride*. Foto: Evita Oļehnoviča (16.08.2021.)

4.attēls. Zaļās divzobes *Dicranum viride* raksturīgais biotops. Foto: Evita Oļehnoviča (16.08.2021.)

Zilganā baltsamtīte *Leucobryum glaucum*

Sugai dabas lieguma teritorijā ir zināma viena atradne purvainā mežā pie priedes pamatnes Garanču purva rietumu daļā, kur sugas aizņemtā aptuvenā platība ir 1 m² (5. attēls). Sugas tipiskie biotopi Latvijā ir staignāju meži un piejūras kāpas.

4.attēls. Zilganā baltsamtīte *Leucobryum glaucum*. Foto: Evita Oļehnoviča (19.08.2020.)

Iepriekš dabas lieguma teritorijā konstatētas vēl divas Biotopu direktīvas II pielikuma sūnu sugas – spīdīgā āķīte *Hamatocaulis vernicosus* un garsetas mēzija *Meesia longiseta*. *Meesia longiseta* vienīgo reizi dabas lieguma teritorijā ir konstatēta 1938. gadā zāļu purvā Bērzpils purva malā, kad to herbārijā ievākusi Baiba Galeniece, sugu pēc herbārija materiāla 2002. gadā noteikusi Austrā Āboliņa. Sugas aptuvenā vēsturiskā atradne apsekota 2022. gada 17. jūlijā, mūsdienās Bērzpils purva A daļa līdz grāvim robežojas ar šauru meža joslu, savukārt bijušās zāļu purva platības ir pārveidotas par lauksaimniecības zemēm un neskartas zāļu purva platības šajā teritorijā vairs nav saglabājušās. Sugas aptuvenajā atradnes vietā konstatēta ar krūmiem aizaugusi ieplaka starp lauksaimniecības zemēm, līdz ar to šī vēsturiskā atradne ir uzskatāma par izzudušu. *Hamatocaulis vernicosus* saskaņā ar 2015. gada sugas monitoringa anketā sniegto informāciju dabas liegumā nelielā platībā iepriekš konstatēta 1994. un 1996. gadā ar krūmiem aizaugušā zāļu purvā Salas purva dienvidu daļā netālu no ceļa Gaigalava - Degumnieki. Atkārtotajos apsekojumos 2011. un 2015. gadā suga atkārtoti nav konstatēta. Nelielais zāļu purva fragments nosusināšanas rezultātā aizaudzis ar krūmiem (zemo bērzu *Betula humilis*, purva bērzu *Betula pubescens*, pelēko kārķu *Salix cinerea*) un sugai piemērots biotops nav saglabājies. Norādīts, ka blakus esošās teritorijas aizņem samērā jauns staigājumu mežs, kas nav sugai piemērota dzīvotne. Gan *Meesia longiseta*, gan *Hamatocaulis vernicosus* piemērotas dzīvotnes ir zāļu un pārejas purvi, kas dabas lieguma teritorijā aizņem lielas platības arī ārpus vēsturiskajām sugu atradnēm. Ņemot vērā to, ka līdz šim dabas liegumā nav veikta sistemātiska sūnu izpēte un abām sugām dabas lieguma teritorijā ir piemērotas dzīvotnes, Lubāna mitrāja teritorijā ir potenciāls atrast jaunas minēto sugu atradnes.

8. Konstatētie īpaši aizsargājamie biotopi

Informācija par teritorijā kartētajiem īpaši aizsargājamiem biotopiem pieejama eksperta atzinumā Nr. 2023/01, kā arī dabas aizsardzības plāna biotopu sadaļā.

9. Citas apsekotās teritorijas bioloģiskās daudzveidības un ainavas saglabāšanai nozīmīgas vērtības

Saskaņā ar DDS “Ozols” pieejamo informāciju dabas lieguma teritorijā ir atzīmēti daudzi dižkoki. Dabas lieguma Z daļā Audīles upei piegulošajos aluviālajos mežos pie konstatētas Latvijā ļoti reti sastopamas glotsēņu sugas - drumstalu cukurīte *Didym crustaceum* un sīkā krāterīte *Craterium minutum* (abas sugas pēc ievāktiem paraudziņiem noteica glotsēņu pētniece Julita Kluša).

10. Pētāmās teritorijas aizsargājamo dabas un ainavas vērtību labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanas prasības un darbības

10.1. Neiejaukšanās dabiskajos procesos

Sūnām labā stāvoklī esošās dzīvotnēs galvenais apsaimniekošanas pasākumus ir neiejaukšanās dabiskajos procesos. Kopumā, lai nodrošinātu reto un aizsargājamo sūnu sugām labvēlīgu aizsardzības stāvokli ilgtermiņā ir nepieciešams uzturēt šo sugu dzīvotnes labvēlīgā aizsardzības stāvoklī. Nav pieļaujamas tādas darbības, kas iznīcina, degradē vai citādi nelabvēlīgi ietekmē to dzīvotnes un mikrobiotopus. Pamatā aizsargājamām sūnu sugām piemērotākais apsaimniekošanas pasākums ir neiejaukšanās, tādējādi nodrošinot netraucētu dabisko procesu

norisi, izņemot gadījumus, kad ir nepieciešami aktīvi apsaimniekošanas pasākumi ar mērķi uzlabot biotopu stāvokli un kvalitāti.

Lielākā daļa no minētajām aizsargājamām sūnu sugām ir saistīta ar meža biotopiem, šīm sugām nepieciešams saglabāt tādu aizsardzības režīmu, kas nodrošina aizsardzību pret mežizstrādi, kā arī susināšanas ietekmi, pašlaik šādu režīmu nodrošina sugas dzīvotņu saglabāšana vai iekļaušana dabas lieguma un regulējamā režīma zonās, kur pastāv mežizstrādes ierobežojumi. Ar purviem un purvainiem mežiem saistītajām sugām (*Calypogeia sphagnicola*, *Cephaloziella elachista*, *Cephaloziella spinigera*, *Helodium blandowii*, *Sphagnum lindbergii*, *Sphagnum wulfianum*) nepieciešams saglabāt purvu un purvainu mežu ekosistēmas. Pioniersugām uz smilšainas augsnes upju krastos *Riccia cavernosa* un *Physcomitrium patens*, kā arī ūdens sūnai *Ricciocarpos natans* pašlaik nav nepieciešami specifiski apsaimniekošanas pasākumi. Arī uz atsegtas augsnes sastopamajai *Riccia incurvata* tās vienīgajā pašlaik zināmajā atradnē Mazā Kiuriņa ezera krastā nepieciešamais substrāts pašlaik ir radies nomīdīšanas rezultātā, sugai ir labvēlīgs mērens augsnes traucējums, specifiski apsaimniekošanas pasākumi pašlaik nav nepieciešami.

10.2. Hidroloģiskā režīma atjaunošana

Ar pārmitro mežu un purvu biotopiem saistītās sūnu sugas var pozitīvi ietekmēt hidroloģiskā režīma atjaunošana susinātajos mežos vai purvos. Atjaunojot hidroloģisko režīmu susinātajos mežos katrā konkrētajā gadījumā ir jānoskaidro, vai susinātajos mežos jau nav sastopamas ar sausākiem mežiem saistītās retās un aizsargājamās sūnu sugas. Ja šādas sugas ir konstatējamas, tad ir jāizvērtē, kurām dabas vērtībām ir dodama priekšroka.

10.3. Sugu izpēte un monitorings

Dabas lieguma teritorijā ir nepieciešams turpināt zaļās divzobes *Dicranum viride* monitoringu un tajā vēlams iekļaut arī jaunās sugas atradnes. Poligonā Seldžu ozolu audzē, kurā suga ilgstoši nav konstatēta, monitoringu var neturpināt, tomēr šajā atradnē var veikt papildus pētījumus, lai noskaidrotu, vai suga atradnē vēl ir sastopama.

Lubāna mitrāja teritorijā ir potenciāls atrast jaunas īpaši aizsargājamo un retu sūnu sugu atradnes, līdz ar to ir ieteicams turpināt sūnu izpēti dabas lieguma teritorijā. Dabas lieguma teritorijā ir īpaši aktuāli zinātniskie pētījumi par hidroloģiskā režīma izmaiņu ietekmi uz teritorijā sastopamajām sūnu sugām.

Normatīvo aktu saraksts

21.05.1992. Padomes direktīva 92/143/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību

14.11.2000 MK noteikumi Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu"

10.02.2009. MK noteikumi Nr. 135 "Dabas lieguma "Lubāna mitrājs" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi"

18.12.2012. MK noteikumi Nr. 940 "Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu"

Atzinums ir sagatavots uz 9 lpp. ar 1 pielikumu uz 9 lpp.

Evita Oļehnoviča

Sugu un biotopu eksperte

Sertifikāta numurs:128, derīgs līdz 11.04.2028 (sugu grupa: sūnas, biotopu grupa: meži un virsāji)

26.03.2026. (biotopu grupa: zālāji)

11.04.2026. (sugu grupa: ķērpji, biotopu grupa: atsegumi un kritenes)

1. pielikums
Retās un aizsargājamās sūnu sugas dabas liegumā “Lubāna mitrājs”

Nr. p.k.	Sugas nosaukums latviski	Sugas nosaukums latīniski	Aizsardzības statuss	Cits statuss	Sugas labvēlīga aizsardzības stāvokļa novērtējums	Sugas sastopamība dabas lieguma teritorijā	Datu avots
1.	Gludā nekera	<i>Alleniella complanata</i> (Hedw.) S.Olsson, Enroth & D.Quandt Syn. <i>Neckera complanata</i> (Hedw.) Hüb.	ĪAS	LSG(2) DMB		Suga iekļauta dabas lieguma “Pededzes lejtece” sūnu sugu sarakstā, sugai dabas lieguma teritorijā ir piemēroti biotopi – veci platlapju meži.	Dabas aizsardzības plāns dabas liegumam “Pededzes lejtece” Dabas retumu krātuves datubāze
2.	Garlapu kažocene	<i>Anomodon longifolius</i> (Schleich. ex Brid.) Hartm.		DMB		Samērā reti kā epifīts uz lapu koku stumbriem.	E.Oļehnoviča, 2021
3.	Pinumu kažocene	<i>Anomodon viticulosus</i> (Hedw.) Hook. & Taylor		DMB		Samērā bieži piemērotos biotopos kā epifīts uz lapu koku stumbriem.	E. Oļehnoviča, 2021
4.	Trejdaivu bacānija	<i>Bazzania trilobata</i> (L.) Gray	ĪAS MIK	LSG(2) DMB		Dabas liegumā zināmas divas atradnes, pirmo reizi atrasta Ošupes pagastā, Zvidzienes pagastā uz zemes (M.Galeniece, M.Āboliņa). Pēdējo reizi nelielā daudzumā	Dabas retumu krātuves datubāze, E.Oļehnoviča, 2020

						konstatēta 2020. gadā Garanču purva apkārtnē jaunā melnalkšņu – egļu audzē pie egles pamatnes. Sugai nepieciešami mitri meži, it īpaši uz pārpurvotām minerālaugsnēm. Latvijā tā ir sastopama gan mitros skujkoku mežos, gan staignājos.	
5.	Sfagnu somenīte	<i>Calypogeia sphagnicola</i> (H.Arn. et X.Perss.) Warnst. et Loeske	ĪAS			Konstatēta dabas lieguma Z daļā starp sfagniem purvainā mežā, kas atbilst ES nozīmes prioritāri aizsargājamam biotopam 91D0*, kā arī uz slapjas stigas Šņitkas purvā. Suga aug vienīgi starp sfagniem purvos un purvainos mežos. Nav zināma precīza informācija par iepriekšējām sugas atradnēm.	Oļehnoviča, 2022;2023 LVA datubāzes dati (informācija apkopota dabas aizsardzības plānā dabas liegumam “Salas purvs”)
6.	Smalkā pumpurzarīte	<i>Cephaloziella elachista</i> (J.B.Jack ex Gottsche & Rabenh.) Schiffn.				Latvijā reta suga. Dabas lieguma teritorijā zināma viena atradne sūnu purvā (leg B.Bambe, 1996, det A. Āboliņa, 1996).	Dabas retumu krātuves datubāze

7.	Retzobu pumpurzarīte	<i>Cephaloziella spinigera</i> (Lindb.) Jørg.				Latvijā reta suga. Dabas lieguma teritorijā zināma viena atradne Salas purva Z daļā, sūnu purvā (1996.).	Dabas retumu krātuves datubāze
8.	Hellera ķīļlape	<i>Crossocalyx hellerianus</i> (Nees ex Lindenb.) Meyl. (Syn. <i>Anastrophylum hellerianum</i> (Nees ex Lindenb.) R.M.Schust.]	ĪAS MIK	DMB		Suga dabas lieguma teritorijā sastopama vidēji bieži, pamatā konstatēta mitros un susinātos skujkoku mežos, kas atbilst ES nozīmes prioritāri aizsargājamiem biotopiem 9010* Veci vai dabiski boreāli meži un 91D0* Purvaini meži, kur suga konstatēta uz skujkoku kritālām, kā arī vismaz vienā atradnē – uz apses kritalas.	ES biotopu inventarizācijas anketu dati
9.	Zaļā divzobe	<i>Dicranum viride</i> (Sull.&Lesq.) Lindb.	ES II ĪAS BK	LSG(3)	U1	Sugai dabas lieguma teritorijā pašlaik ir zināmas piecas atradnes, visticamāk izplatīta biežāk, jo sugai dabas lieguma teritorijā ir piemēroti biotopi, dabas liegumā tiek veikts sugas monitorings.	Natura 2000 monitoringa dati, E.Oļehnoviča, 2021, 2022
10.	Parastā cepurene	<i>Encalypta vulgaris</i> Hedw.		LSG(2)		Latvijā reta suga. Dabas lieguma teritorijā zināma viena atradne Kvāpānu	Dabas retumu krātuves datubāze

						dīķa Z daļā, ceļmalā, uz smilts augsnes.	
11.	Smaržīgā zemessomenīte	<i>Geocalyx graveolans</i> (Schrad.) Nees	ĪAS MIK	DMB		Dabas lieguma teritorijā uz kritālām un applūstošām koku saknēm mitros mežos, samērā reti.	ES biotopu inventarizācijas anketu dati E.Oļehnoviča, 2020
12.	Blandova purvspalve	<i>Helodium blandowii</i> (F.Weber & D.Mohr) Warnst.		LSG(2)		Dabas liegumā atrasta Salas purvā, Leigauņu salas apkārtņē (B.Bambe, 2004), kā arī vairākās vietās Mazā Kiuriņa ezera apkārtņē (E.Oļehnoviča, 2020, 2021).	Dabas retumu krātuves datubāze, E.Oļehnoviča, 2020, 2021
13.	Tievā gludlape	<i>Homalia trichomanoides</i> (Hedw.) Brid.		DMB		Samērā bieži piemērotos biotopos, uz lapu koku stumbru pamatnēm.	ES biotopu inventarizācijas anketu dati E. Oļehnoviča, 2021
14.	Lapsastes vienādvācelīte	<i>Isothecium alopecuroides</i> (Lam. ex Dubois) Isov		DMB		Samērā reti uz lapu koku stumbriem piemērotos biotopos.	E.Oļehnoviča, 2022
15.	Doblapu leženeja	<i>Lejeunea cavifolia</i> (Ehrh.) Lindb.	ĪAS MIK	LSG(2) DMB		Suga atzīmēta dabas lieguma "Pededzes lejtece" sūnu sugu sarakstā, apsekojumu laikā konstatētas divas atradnes biotopā 91E0* Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu	Dabas aizsardzības plāns dabas liegumam "Pededzes lejtece" E.Oļehnoviča, 2022

						meži), suga pamatā aug kā epifīts uz lapu koku stumbriem.	
16.	Zilganā baltsamtīte	<i>Leucobryum glaucum</i> (Hedw.) Ångstr.	ES V	LSG(2) DMB	U1	Zināma vismaz viena atradne pie priedes stumbra pamatnes.	E.Oļehnoviča,2020
17.	Gludkausiņu jungermannija	<i>Liochlaena lanceolata</i> Nees(Syn. <i>Jungermannia leiantha</i> Grolle)	ĪAS MIK	DMB		Dabas lieguma teritorijā atzīmēta slapjos mežu biotopos (melanalkšņu staignājos, aluviālajos mežos). Sastopama uz atmirušas lapu koku koksnes un dzīvu koku pamatnēm.	ES biotopu inventarizācijas anketu dati
18.	Mazā sekstīte	<i>Lophocolea minor</i> Nees		LSG(3)		Nav zināma precīza informācija par atradnēm.	Dabas retumu krātuves datubāze
19.	Dakšveida mecgērija	<i>Metzgeria furcata</i> (L.) Corda		LSG(2) DMB		Nav precīzas informācijas par atradnēm, sugai dabas lieguma teritorijā ir piemēroti biotopi – platlapju un apšu meži.	Dabas retumu krātuves datubāze
20.	Īssetas nekera	<i>Neckera pennata</i> Hedw.		LSG(2) DMB		Samērā bieži piemērotos biotopos, suga dabas liegumā sastopama mežos kā epifīts uz apšu un platlapju koku stumbriem.	Dabas retumu krātuves datubāze Biotopu inventarizācijas anketu dati E.Oļehnoviča,2021

21.	Liklapu novellija	<i>Nowellia curvifolia</i> (Dicks.) Mitt.		DMB		Bieži, pamatā uz skujkoku kritālām.	Biotopu inventarizācijas anketu dati, E.Oļehnoviča, 2021
22.	Kailā apaļlape	<i>Odontoschisma denudatum</i> (Mart.) Dumort.	ĪAS MIK	DMB		Dabas lieguma teritorijā samērā reti, galvenokārt boreālos mežos un susinātos purvainos mežos, aug uz skujkoku kritālām.	ES biotopu inventarizācijas anketu dati, E.Oļehnoviča, 2020
23.	Spurainā pūšļcepurene	<i>Physcomitrium patens</i> (Hedw.) Mitt. Syn. <i>Aphanorhegma patens</i> (Hedw.) Lindb.	ĪAS	LSG(0)		Dabas lieguma teritorijā konstatēta bagātīga atradne uz mitras smilts Jaunpededzes krastā pie gājēju tilta. Pašlaik dabas lieguma teritorijā šī ir vienīgā zināmā sugas atradne, tomēr sugai piemērotas dzīvotnes ir arī citās vietās upju un lielāku grāvju krastos, kur ir atsegta smilts.	E. Oļehnoviča, 2022
24.	Nemanāmā šķībvācelīte	<i>Plagiothecium latebricola</i> Schimp.	ĪAS MIK	LSG(2) DMB		Zināma vismaz viena atradne jaunā egļu mežā netālu no Seldžu ozolu audzes (A.Opmanis, 2018), suga konstatēta nelielā daudzumā uz egles pamatnes.	A.Opmanis, 2018

25.	Sašaurinātā kažocene	<i>Pseudanomodon attenuatus</i> (Hedw.) Ignatov & Fedosov Syn. <i>Anomodon attenuatus</i> (Hedw.) Huebener		DMB		Samērā bieži piemērotos biotopos kā epifīts uz lapu koku stumbriem.	E. Oļehnoviča, 2022
26.	Ieliektā rikardija	<i>Riccardia incurvata</i> Lindb.	ĪAS	LSG(1)		Sugai dabas liegumā atzīmēta viena atradne uz mitras kūdras Mazā Kiuriņa ezera krastā. Sugas tipiskā dzīvotne ir kūdra vai mitra smilšaina augsne.	E. Oļehnoviča, 2021
27.	Pirkstainā rikardija	<i>Riccardia palmata</i> (Hedw.) Carruth	ĪAS	LSG(3) DMB		Suga dabas liegumā sastopama samērā reti mitros un slapjos mežos uz satrupējušām kritālām.	Dabas retumu krātuves datubāze, E. Oļehnoviča, 2021
28.	Tīklotā ričija	<i>Riccia cavernosa</i> Hoffm.	ĪAS	LSG(3)		Suga konstatēta uz mitras smilts Jaunpededzes krastā pie gājēju tilta un Pika grāvja krastā.	E. Oļehnoviča, 2022
29.	Reinas ričija	<i>Riccia rhenana</i> Lorb. ex Müll.Frib				Latvijā ļoti reta suga, pirmo reizi valstī atrasta 2015.gadā. Dabas lieguma teritorijā konstatēts viens laponis uz mitras smilts Pika grāvja krastā	E. Oļehnoviča, 2022
30.	Peldošā ričijvācelīte	<i>Ricciocarpos natans</i> (L.) Corda	ĪAS MIK	LSG(1)		Ļoti reti, zināma viena atradne Lubāna ezera DR puses dambja grāvī pie	Dabas retumu krātuves datubāze

						sānceļa uz ezeru (L. Enģele, 2000).	
31.	Smaillapu lāpstīte	<i>Scapania apiculata</i> Spruce		LSG(0) DMB		Ļoti reti, zināma viena atradne Seldžu ozolu audzē jauktu koku gāršā ozola kritālas apakšpusē (B.Bambe, 2011).	Dabas retumu krātuves datubāze
32.	Palienes lāpstīte	<i>Scapania irrigua</i> (Nees) Nees		LSG(1) DMB		Atrasta uz slapjas stigas Garanču purva D daļā.	E.Oļehnoviča, 2020
33.	Lindberga sfagns	<i>Sphagnum lindbergii</i> Schimp.	ĪAS	LSG(1)		Ļoti reti, zināma viena atradne Sūļagola purva lāmā (B.Bambe, 1996), viena no trim sugas atradnēm valstī. Sugas tipiskā augtene ir augsto purvu lāmas.	Dabas retumu krātuves datubāze
34.	Sfagni	<i>Sphagnum sp.</i> L.	ES V		FV	Ļoti bieži augstajos un pārejas purvos, kā arī purvainos mežos.	
35.	Vulfa sfagns	<i>Sphagnum wulfianum</i> Girgens		DMB		Atzīmēta viena atradne purvainā mežā.	E.Oļehnoviča, 2022
36..	Pļavas breidlērīja	<i>Stereodon pratensis</i> (W.D.J.Koch ex Spruce) Warnst. <i>Breidleria pratensis</i> (W.D.J.Koch ex Spruce) Loeske		LSG(3)		Dabas liegumā atzīmēta viena atradne uz melnalkšņa ciņa.	E.Oļehnoviča, 2020
37.	Rudens džeimsonīte	<i>Syzygiella autumnalis</i> (DC.) K.Feldberg, Vāņa, Hentschel & Heinrichs		LSG(3) DMB		Samērā bieži piemērotos biotopos uz atmirušās koksnes, koku pamatnēm.	ES biotopu inventarizācijas anketu dati

38.	Tūbainā bārkstlape	<i>Trichocolea tomentella</i> (Ehrh.) Dumort.	ĪAS MIK	DMB		Reti, avoksnainās vietās, slapjos mežos.	ES Biotopu inventarizācijas anketu dati Dabas retumu krātuves datubāze
39.	Šķeltā trejsmailīte	<i>Tritomaria exsecta</i> (Schmidel) Schiffn. ex Loeske	ĪAS			Ļoti reti, dabas lieguma teritorijā zināma viena atradne mitrā vecu ozolu – egļu mežā uz zemē trūdoša neliela ozola zara (A.Opmanis, 2016) Šobrīd vienīgā zināmā šīs sugas atradne ārpus Gaujas senlejas smilšakmens klintīm.	Dabas retumu krātuves datubāze

Informācija par sugu aizsardzības stāvokli Latvijā no „Ziņojums Eiropas Komisijai par biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā. Novērtējums par 2013.-2018. gada periodu” **FV**: Aizsardzības stāvoklis labvēlīgs (Favourable); **U1**: Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-nepietiekams (Unfavourable-Inadequate); **U2**: Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-slikts (Unfavourable-Bad); **XX**: Aizsardzības stāvoklis nezināms (Unknown).

Saīsinājumi:

LSG – Latvijas Sarkanā grāmata. LSG tiek lietotas šādas apdraudēto sugu kategorijas: **I** - izzūdošās sugas; **II** - sarūkošās sugas; **III** - retās sugas; **IV** - maz pazīstamās sugas.

ES – Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEK (21.05.1992) Par dabisko dzīvotņu, savvaļas floras un faunas aizsardzību. **II** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešama īpaši aizsargājamo teritoriju nodalīšana. **V** pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama.

ĪAS – īpaši aizsargājama suga (MK noteikumi Nr. 396.”Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”, 14.11.2000., grozījumi 27.07.2004.)

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums saskaņā ar MK 2012. gada 18. decembra noteikumu Nr. 940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu” 2.pielikumu

BK – Bernes konvencijas suga;

DMB – dabisko meža biotopu indikatorsugas vai speciālistu sugas